

Adela Lungu-Schindler

Lunga călătorie a prizonierului sau drama lipsei de comunicare

Cearța e sinonimă cu o risipă a cuvintelor, personajele vorbesc mult, polemizează, dar le lipsește lucrul cel mai important: o convingere personală pe care să o susțină. De aceea cearta se aplanează până la urmă și toți se împacă, ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic. Situația e aproape caragialescă.

Aventura limbajului este o trăsătură a literaturii moderne în ansamblul ei. Teoreticienii modernității, dincolo de opiniile personale, uneori diferite sau chiar divergente, sunt de acord că modernitatea nu spune lucruri diferite față de tradiție, ci doar o spune altfel. Diferența se face la nivelul limbajului, a cuvântului ca sursă principală de comunicare în literatură.

În romanul *Lunga călătorie a prizonierului*, limbajul folosit de personajele lui Sorin Titel nu mai servește scopului său original, comunicării. Semnificațiile primare sunt deconstruite, cuvântul devenind mai degrabă o pecete a lipsei de comunicare ce merge de la simpla rostire cu glas stins a cuvintelor, până la interpretarea semnificațiilor cu sensul lor contrar, trecând prin alte câteva ipostaze intermediare. Vom analiza în cele ce urmează unele situații concrete, semnificative din acest punct de vedere.

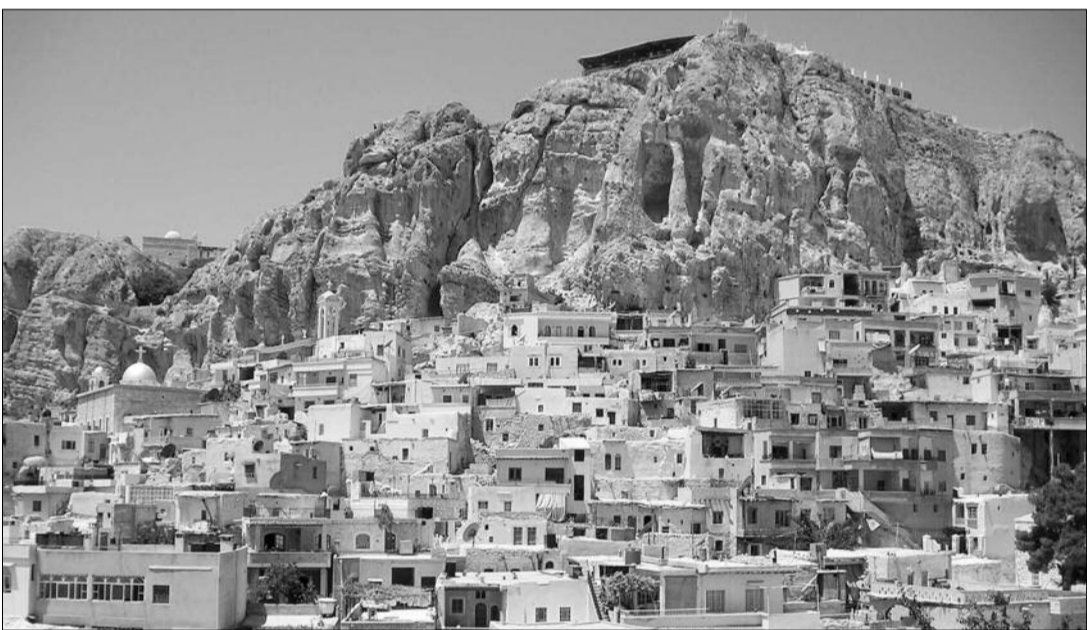
Cartea descrie „călătoria” unui misterios prizonier, însoțit de doi paznici, un drum a cărui țintă nu e cunoscută, așa cum nu se cunoaște nici vina captivului. Identitățile personajelor se schimbă cu ușurință între ele, fiecare dintre cei trei devine alternativ paznic și prizonier. O enigmatică faptură feminină, numită uneori Maria, le apare din când în când celor trei călători, punctând parcă mai mult absurdul situațiilor aproape kafkiene. Absurdul este identificabil nu doar la nivelul situațiilor, ci planează în egală măsură asupra limbajului.

Un prim nivel al noncomunicării e **rostirea cuvintelor cu glas încet**, ca pentru sine însuși, nu pentru cei din jur. În acest caz emițătorul mesajului și receptorul său coincid. Odată rostit însă, cuvântul reclamă dorința celorlalți de a-l înțelege. Misterioasa femeie din „odaia cu plafonul foarte înalt” vorbește singură, nebănuind că o mai aude cineva: „Neștiindu-se privită, femeia avea gesturile cele mai firești cu putință, vorbea chiar singură, dar spunea cuvintele atât de încet încât prizonierul nu putea să înțeleagă ce spune”. Alteori **cuvintele se suprapun** într-o babilonie de neînțeles. Ele vin din trecut, din amintirile personajelor ca frânturi de voce greu de identificat și ininteligibile: „Le auziram pentru o frântură de secundă glasurile, dar vocile lor erau nu știu cum amestecate, așa cum se aud de exemplu niște voci la radio, când posturile pe ultrascurte sunt foarte îndepărtate și suprapuse, zadarnic încercam noi să le despărțim unele de altele, vocile copiilor, și cele ale nevestelor mai ascuțite, veneau spre noi într-un talmeș-balmeș ciudat, încât era aproape imposibil să înțelegi un singur cuvânt așa cum trebuie”. Cuvintele neînțelese, mormăite în somn de cei doi prizonieri se încadrează de asemenea în această categorie în care limbajul obișnuit e bruiat, iar sensurile sunt de neînțeles.

Scrisorile pe care călăuzele le trimit acasă ar putea fi o altă încercare a personajelor de a iniția comunicarea. Dar și aici intervin o serie de piedici: textele epistolare se alcătuiesc cu greu, expeditorii nu-și găsesc cuvintele potrivite decât cu mari eforturi, frazele se construiesc cu dificultate în mintea lor obosită, iar greul cel mare începe abia atunci când încearcă să-și exprime gândurile cele mai ascunse. Epistolele sunt alcătuite în cea mai mare parte din întrebări ce rămân fără răspuns, pentru că într-o călătorie cu un itinerariu așa de complicat e imposibil ca o scrisoare să-i ajungă din urmă. Așadar comunicarea nu se produce, cuvintele scrise și ele greșit, ideile care se exprimă chinuit, nu ajung la expeditor, iar întrebările adresate destinatarilor rămân din start fără răspuns. Ba

mai mult încă, instrumentele care asigură comunicarea prin scrisori sunt improprii: cei doi scriu pe oribila hârtie de împachetat, singura pe care puteau s-o obțină. Nefiind obișnuiți cu scrisul, cele două călăuze apasă prea tare pe hârtie, rupând vârful creioanelor.

Cearța e sinonimă cu o risipă a cuvintelor, personajele vorbesc mult, polemizează, dar le lipsește lucrul cel mai important: o convingere personală pe care să o susțină. De aceea cearta se aplanează până la urmă și toți se împacă, ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic. Situația e aproape caragialescă. Spre exemplu, la un moment dat personajele nu sunt sigure că merg pe drumul cel bun, la o răscruce nu pot ajunge la o înțelegere, fiindcă fiecare voia să meargă într-altă direcție, deși drumurile erau aproape identice, iar ținta nu o cunoșteau oricum:

„Problema se complică din nou, pentru că ambele drumuri erau la fel de ispititoare și semănau atât de mult între ele, încât era mai mult decât foarte greu să-ți dai seama care era într-adevăr drumul cel bun. Hotărâră să arunce cu banul, dacă e cap s-o ia la stânga, dacă e pajură s-o ia la dreapta. Ieși pajura, dar li se păru periculos totuși să se lase în voia hazardului. După o vreme destul de îndelungată, cel din dreapta prizonierului hotărî s-o apuce pe drumul din stânga, iar cel din stânga susținea că în mod sigur drumul cel bun era cel din dreapta. Polemica degeneră într-atât încât după o vreme se luă chiar la bătaie. [...] Cum nu ajunseră la nici un rezultat cel din stânga o luă pe drumul din dreapta, însoțit de prizonier, iar cel din dreapta o luă pe drumul din stânga, singur. Până la urmă însă își dădu seama că așa, de unul singur, drumul lui nu avea nici un sens, prin urmare se întoarse și îi ajunse din urmă pe cei doi”.

Cuvântul se transformă în vorbă, și în mod paradoxal personajele cu cât vorbesc mai mult, cu atât spun mai puține. Vorbăria multă reclamă lipsa de convingere, de credibilitate: „pentru că deodată, în timp ce vorbea, să observ că și el crede din ce în ce mai puțin în ceea ce spune, și atunci am început să fiu și eu la rândul meu tot mai puțin atent la cuvintele lui, știind că totul nu-i decât o simplă lăudăroșenie”, mărturisește unul din personaje.

Lipsa comunicării merge chiar și mai departe, **cuvintele sunt înțelese cu sensul lor contrar**. Pe de o parte putem cita pentru această situație momentul în care prizonierul, bolnav, aiurează. El cere apă, dar după ce o primește, lovește paharul cu mâna, semn că nu are nevoie de ea. Cei doi însoțitori conchid că din cauza maladiei, captivul spune lucrurile invers decât cum ar trebui. Dacă în acest exemplu înțelegerea „pe dos” s-ar putea datora

bolii, pierderii cunoștinței, o altă situație este mult mai relevantă. Cele trei personaje principale hotărâsc la un moment dat să inventeze un joc: captivul stă la o anumită distanță de însoțitori și spune foarte încet o frază, sau doar un singur cuvânt, câștigător fiind acela care va reproduce cât mai corect cele spuse în șoaptă. Numai că totul ia o turnură neașteptată: deși rostește cuvinte frumoase și delicate, prizonierul e înțeles greșit. Distanța dintre prizonier și cei doi paznici se micșorează gradual, iar prizonierul rostește tot mai tare cuvintele spre a fi bine auzit. În zadar, căci cuvintele sunt înțelese cu alt sens, iar „pe măsură ce înaintau în joc, urechile celor doi însoțitori deveneau tot mai surde”. Mecanismul schimonosirii cuvintelor este analizat cu precizie matematică de Sorin Titel: „mai ales consoanele, continuau să

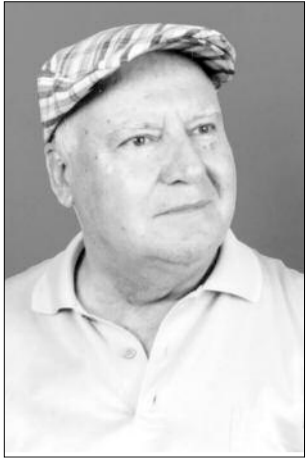
creeze confuzii. Și cum e suficient într-un cuvânt ca o consoană să fie greșit înțeleasă pentru ca respectivul cuvânt să se schimbe cu desăvârșire, și de această dată cuvinte sau fraze întregi își modificară cu desăvârșire înțelesul. Hotărâră atunci să joace un fel de telefon fără fir: deținutul șoptea un cuvânt oarecare la urechea unuia dintre însoțitori, iar acesta îl șoptea în urechea celuilalt. Și așa, însă, cuvintele ieșiră total schimonosite și modificate. Astfel odată cuvântul ultim fu receptat de cei doi însoțitori ca «pumn» și ei dădură cuvântului semnificația unei amenințări fâțișe, considerându-l o adevărată provocare. [...] «Vă iubesc», spuse după un timp captivul, nemaiputând să rabde. «Vă iubesc ca pe frații mei» strigă el cu lacrimi în ochi. «Ne urâște ca pe dușmanii lui» reproduseră însoțitorii și începură din nou să-l burdușească”.

În altă ordine de idei Sorin Titel utilizează o **frază mai aparte**, în maniera lui Joyce din *Ulise*, în care „uită” de punctuație, iar cuvintele se succed în cascadă, creând o confuzie deloc întâmplătoare la nivelul limbajului. Poate că asemănarea cu *Ulisele* lui Joyce nu e aleatorie, fiindcă și personajele lui Titel parcurg un drum, asemenea lui Leopold Bloom. Ultimul capitol care se întinde pe aproape zece pagini nu conține niciun semn de punctuație, iar cuvântul ultim al romanului, „când”, lasă suspendat enunțul într-o întrebare perpetuă.

Plecând de la această lectură, conchidem că în romanul lui Sorin Titel, *Lunga călătorie a prizonierului*, „aventura” oferită cititorului nu e cea realizată de personaje și acțiunile acestora, ci devine o aventură, a scriiturii înseși. Prin limbajul folosit, autorul amplifică sentimentul de angoasă suscitată de obsesia unei culpabilități generale, de absurdul unei realități ininteligibile și amenințătoare.

Radu Oprea

Din hrisoave, cronici și izvoade Între identitate culturală și ideologie politică sau despre schimbarea abuzivă a denumirii unor vechi sate din Argeș

În contextul mai larg al civilizației contemporane, într-o lume puternic globalizată, persistă o întrebare obsedantă: cum vom putea, pe viitor, să păstrăm legitimitatea comunității noastre locale, instaurând în același timp un cadru mai larg care să nu le submineze? Deocamdată, instanțele responsabile se află în stadiul de experimentare. Deși, pe ansamblu, apariția unei adevărate identități comunitare este căutată și chiar dorită, în marea majoritate a cazurilor, se pare, aleșii își afișează în mod deschis profundul atașament față de păstrarea entității comunale. În plus, aceasta este revendicată în numele unei necesare diversități într-o lume amenințată de monotonie și uniformizare, ca o reflectare a afirmației marelui antropolog francez Claude Lévi-Strauss: *"Diversitatea culturilor umane se află în spatele nostru, în jurul nostru și în fața noastră"*¹.

Căci, ce altceva ar fi identitatea, în sens general, dacă nu tocmai „capacitatea unui individ sau a unui grup de a se autorecunoaște și de a fi recunoscut de către ceilalți”². Iar procesul de identificare cu un „noi colectiv” (de la familia nucleară la grupurile de prieteni sau cunoscuți și până la o comunitate socială mai largă, un sat de pildă) se derulează interiorizându-se în întreg ansamblu de valori și modele culturale, puternic generalizate, comune acestei colectivități și independente de specificitatea tuturor așteptărilor de rol³.

Dar configurarea și structurarea elementelor ce compun acest ansamblu simbolic al identității culturale de grup se realizează ca un proces în timp, într-un timp istoric, de unde am putea lesne deduce că, pentru a înțelege esența și coerența întregului, ar trebui să reconstituim, măcar în parte, istoria culturală a comunității în speță. Or, tocmai curgerea firească a procesului ce urma să valideze încheierea identității unor așezări rurale a fost uneori brusc curmată sau grav alterată în timpul regimului comunist, într-un sistem politic dominat de ideologia partidului unic, al cărui prim țel a fost înlăturarea, cu orice preț, a oricărei urme, semn, simbol sau amintire a „odiosului” trecut capitalist, totul petrecându-se sub semnul așa-zisei „luptă de clasă”.

Așa se face că, în paginile *Indicatorului alfabetic al localităților din Republica Populară Română*, editat în 1954⁴, localitatea Brătieni nu mai este menționată, figurând în schimb nou-înființata comună și sat Brăduleț, raion Curtea de Argeș, reg. Pitești⁵. Operațiunea de ștergere cu buretele peste numele unei vechi așezări rurale, atestată cu mai bine de patru veacuri în urmă, era astfel încheiată. Dar acest gest trebuia să fie în concordanță cu ideologia noului regim, expusă cu o anume aroganță și agresivitate în prefața lucrării mai sus-amintite:

„În trecut, împărțirea administrativă a țării era astfel întocmită, încât să slujească interesele de clasă ale exploatatorilor și să contribuie la înăbușirea luptei muncitorimii și a țărânimii muncitoare... Vechea împărțire administrativă a țării oglindea interesele

clasei dominante, ajutând burgheziei și moșierimii hrăpărețe să jefuiască, să exploateze și să asuprească pe oamenii muncii... contribuind la menținerea și adâncirea înapoierii politico-economice și social-culturale în care orânduirea burghezo-moșierească a ținut țara noastră”⁶.

Și când te gândești că fie și o sumară privire aruncată peste documentul care atestă existența satului Brătieni, la 29 iulie 1508, ar fi fost suficientă pentru a reliefa vechea și bogata istorie culturală a așezării argeșene, cu o parte din valorile de patrimoniu ctitorite și păstrate în timp pe aceste meleaguri.

Hrisovul prin care Mihnea cel Rău întărește unei cete de boieri, probabil înrudiți între ei, dintre care unul se numea chiar Brătian, jumătate din „Brătienii de la Brădet”⁷, pentru că le este veche și dreaptă ocină și dedină, hrisovul în speță deci a fost emis în urma unei judecăți iscate între ceata codevălmașă a boierilor stăpâni de ocină și călugării de la Mănăstirea Brădet, veche ctitorie atribuită prin tradiție lui Mircea cel Bătrân.

Sensul ascuns al acestui act de întărire poate fi talmăcit ca un gest compensatoriu pentru sprijinul acordat de boierii amintiți nominal la recenta urcare în scaunul domnesc a lui Mihnea cel Rău, protejatul turcilor.

După cum se vede din textul documentului, denumirea satului se presupune că ar proveni de la numele (mai bine zis prenumele) cel mai frecvent întâlnit la generațiile succesive ale neamului de boieri stăpâni ai domeniului, în timp ce localizarea așezării se face prin raportare la proximitatea ctitoriei voievodale de la Brădet.

Dar cum frica păzește pepenii, ideologilor timpului nu de prezervarea trecutului istoric sau a valorilor culturale le ardea, ei vroiau să ștergă cât mai repede și definitiv orice ar fi amintit de numele și de faima „dinastiei” Brătianu, cea atât de adânc înrădăcinată în istoria locului și a nației, tocmai prin înfăptuirile ei: așezarea temeliiilor statului român modern și făurirea României Mari. Iar pentru asta, timpul istoric al unei vechi așezări argeșene a fost suspendat iar identitatea sa a fost mutilată.

(continuare în numărul viitor)

¹ Claude Lévi-Strauss, *Anthropologie structurale II*, Paris, Plon, 1973, p. 422.

² Massimo Borlandi, Raymond Boudon, Mohamed Cherkaoui, Bernard Valade, *Dictionar al gândirii sociologice*, trad. de Vasile Savin, Doina Tonner, Dragoș Zămosteanu, Darclee Tomescu-Berdon, Iași, 2009, p. 357.

³ *Ibidem*, p. 359.

⁴ Întocmit pe baza prevederilor *Legii nr. 5, din 1950, pentru raionarea administrativ-economică a teritoriului Republicii Populare Române*, cu modificările aduse prin Decretul nr. 331 din 27 septembrie 1952, p. 9 (se va cita: *Indicator RPR*).

⁵ *Indicator RPR*, p. 155.

⁶ *Ibidem*, p. 3.

⁷ *Documenta Romaniae Historica*, B. Țara Românească, vol. II (1501-1525), București, 1972, doc. 57, p. 120-121 (se va cita: *DRH*).

Biblioteca de filozofie John Lennon prin el însuși

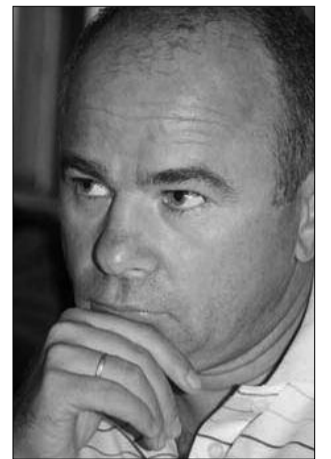
lui Vali

Viața este ceea ce ți se întâmplă în timp ce ești ocupat să îți faci alte planuri”. Această butadă a lui John Lennon a făcut și face de câteva generații înconjurul planetei. Nu cred că există vreun iubitor al muzicii rock care să nu o știe. Că n-a fost doar o vorbă aruncată într-o doară, cum starul rock cu umorul său britanic comitea destule, ci expresia unei experiențe de viață, ne putem da seama citind cartea lui David Foenkinos intitulată simplu *Lennon* (trad. de Vasile Savin, Ed. Rao, București, 2015), în care, sub forma unor ședințe de psihoterapie, ni se propune o (auto)biografie a celebrului component al formației The Beatles. A existat o perioadă de 5 ani între 1975, când avea 35 de ani, și 1980, când a fost asasinat la New York de un dezechilibrat mintal, în care John Lennon n-a mai făcut muzică, ocupându-se și simțindu-se mai fericit ca niciodată de fiul său Sean. Această ieșire din scena publică, muzicală dar și politică – întrucât John a fost, se știe, foarte implicat în mișcările pacifiste din S.U.A. – îi oferă lui David Foenkinos pretextul de a-l face să reflecteze în fața unui psiholog asupra propriei vieți. O viață cu adevărat interesantă, marcată permanent de o dualitate fundamentală, cu încercări disperate de a-și unifica ființa sau de a uita de sine. „Cred că nu am încetat niciodată să încerc să fug de mine însumi ca și cum aș fi fost o plagă. Am spus-o: o parte din mine crede că sunt un amărât oarecare, iar o alta că sunt Dumnezeu”, mărturisește personajul John Lennon fictivului său terapeut încă din prima ședință.

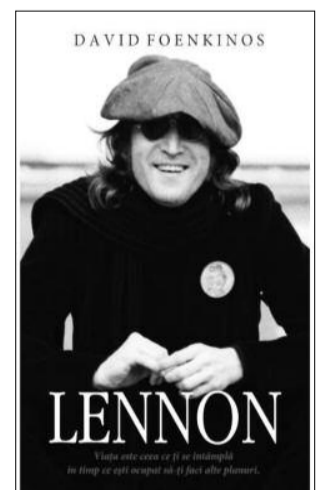
După o copilărie marcată de absența tatălui și de iubirea prin absență a mamei, crescut de o mătușă, John își face încă din liceu o trupă rock, ocazie cu care îi va cunoaște la Liverpool pe viitorii componenți ai formației ce se va numi ulterior The Beatles, decisivă fiind întâlnirea cu Paul McCartney. „Era prima dată când întâlneam pe cineva la fel de bun ca mine, poate chiar mai bun”, spune John făcându-i o reverență orgolioasă celui alături de care va compune majoritatea cântecelor formației. Complementaritatea cu Paul, în ciuda diferențelor, fără însă a se influența reciproc, dă în mare măsură seama de succesul beatles-ilor. Și despărțirea e văzută ca un mod de a pași pe căi diferite pentru a-și trăi viața de adult; deși despre sine John Lennon mărturisește repetat că n-a ajuns niciodată adult.

Reflecțiile îl conduc spre contemplarea singurătății și suferinței, trăite în special în copilărie, din care s-a născut muzica sa. David Foenkinos îl face să dea glas unor confesiuni de mare forță expresivă cum este și aceasta: „Mă simt singur și tocmai din această singurătate a ieșit totul. Tocmai de aceea Beatles a prins la public. Soclul grupului îl constituie tocmai singurătatea mea. Nevoia de a trăi cu ei pentru a supraviețui”. Marcat de moartea precoce și groznică a altor staruri rock, John se consideră un supraviețuitor, dar după despărțirea de Beatles în 1970 spune că își datorează salvarea întâlnirii decisive cu Yoko Ono, femeia vieții lui. Sunt multe pagini dedicate iubirii față de artista de avangardă japoneză care a făcut din el un militant pentru pace și a contribuit direct la noua sa perioadă de creativitate, fără Beatles. „Toată lumea, afirmă John, a crezut că Yoko a dărâmat totul, în timp ce ea a fost cea care mi-a dat forța de a mă accepta”.

Cartea atinge cam toate evenimentele din viața lui John Lennon: experiența formatoare de la Hamburg, întâlnirea cu managerul Brian Epstein, căsătoria cu Cynthia, relația dezastruoasă cu primul său fiu, Julian, călătoria în India, nașterea celui de-al doilea fiu, Sean, drogurile, alcoolul, experiențele erotice și altele. Toate apar în lumina reflecției ca „tentative de a ști cine sunt” și toate se dovedesc în cele din urmă eșecuri. Nici autorul (Foenkinos) nu epuizează misterul personalității sale afirmând în *Postfață* că: „Mi se întâmplă să nu știu ce anume cred despre John Lennon”. El reușește însă să ne dezvăluie ceva din ingredientele muzicii rock, poate nu doar a beatles-ilor: iubiri neîmpărtașite, violență stăpânită sau, la alții, dezlănțuită frustrări pe fondul cărora apare nevoia disperată de celălalt, jocul pe marginea nebuniei și a sinuciderii în încercarea de a prinde acum-ul vieții... Nu par foarte nobile, dar din combinația lor în sensibilitatea lui John Lennon, Paul McCartney, George Harrison și Ringo Starr s-a născut magia care dăinuie și astăzi a muzicii Beatles.

**...reușește
însă să ne
dezvăluie ceva
din
ingredientele
muzicii rock,
poate nu doar
a beatles-ilor:
iubiri
neîmpărtașite,
violență
stăpânită sau,
la alții,
dezlănțuită
frustrări pe
fondul cărora
apare nevoia
disperată de
celălalt, jocul
pe marginea
nebuniei și a
sinuciderii în
încercarea de
a prinde
acum-ul
vieții...**

Prin Qalamun, ținutul creștinilor

„Ce multe clopote sună în aceste țări păgâne”

G.M. Cantacuzino

Am plecat de la Damasc încă din zori pentru că drumul care duce spre Palmyra - asta e ținta zilei -, e lung, greu și ocolit. În total avem de străbătut vreo 500 km, din care mai mult de o treime prin mijlocul deșertului. Există și un traseu mai scurt, însă ceea ce s-ar câștiga în kilometri și timp ar fi în paguba peisajului și monumentelor de văzut, iar acelea nu-s nici puține și nici de ignorat.

Cam la vreo 25-30 km la nord de Damasc se intră în districtul Qalamun, un ținut muntos ale cărui creste se proptesc spate în spate cu munții Antliban. Pe măsură ce înaintăm, peisajul devine tot mai sălbatic, cu pereții stâncoși, abrupti și neregulați, perforați de grote de toate mărimile. În unele ar putea cuibări niscaiva păsări răpitoare mai mici, altele sunt înalte și adânci în care s-ar putea încuibă unul sau doi oameni. De fapt, asta s-a și întâmplat în munții Qalamun în creștinismul timpuriu, grotele fiind ocupate de ermiți începând cu secolul al III-lea și tot în bortele munților își căutau adăpost de urgie primii credincioși. Sărac, inospitalier și greu de străbătut, inaccesibil rutelor comerciale, ținutul Qalamun i-a pus pe creștini la adăpost de lăcomia prădătorilor și cuceritorilor care au măturat Siria în toate timpurile și din toate direcțiile. Modeste, așezările creștinilor au trecut nebăgate în seamă, iar mănăstirile și bisericile lor, la fel de umile, n-au atras nici ele atenția hrăpăreață nici a arabilor, nici a mamelucilor, nici a mongolilor, nici a cruciaților, care, cum au intrat în munți, la fel au și ieșit din ei, și nici a otomanilor care s-au mulțumit doar cu desființarea diecezelor creștine în secolul al XVII-lea. Așa se explică existența și rezistența în timp a acestei insule de creștinism în marea musulmană din jur. Izolați, creștinii din Qalamun și-au înmulțit locurile de închinăciune, la început prin transformarea fostelor temple păgâne în biserici, iar mai târziu prin ridicarea propriilor mănăstiri și biserici, care aici nu-s deloc puține. Atât de puternică a fost comunitatea creștinilor din acest ținut - biserici și mănăstiri există mai pretutindeni în Siria, dar nu la densitatea din această zonă -, încât deja în secolul al IV-lea existau în Qalamun patru dieceze, Saidnaya, Ma'alula, Yabrud și Qara, desființate de otomani abia în secolul al XVII-lea.

Limba locuitorilor ținutului era *aramaica*, limbă curent vorbită odinioară în Orientul Apropiat de mai toată suflarea. Numele de aramaică vine de la *aramaeni*, locuitorii țării *Aram*, nume sub care este ades pomenită în Biblie Siria de mai târziu.

Dintr-o limbă vorbită curent în antichitate în Orientul Apropiat, aramaica a devenit între timp o curiozitate lingvistică. Doar foarte mici grupuri de oameni, cu deosebire locuitori ai zonei Qalamun, mai vorbesc aramaica. Iar de e să dăm crezare lingviștilor, aceștia ar fi exclusiv localnicii din Ma'alula. Cu timpul, aramaica a fost înlocuită de *siriaca*, o limbă semitică înrudită cu ea, folosită astăzi mai mult de comunitățile creștine la slujbele religioase, sau cu araba, limba dominantă în Orientul Apropiat. Pe de altă parte, nu toți arabii sunt neapărat musulmani, foarte mulți dintre ei au aderat la creștinism. Exemplul cel mai elocvent este cel al lui Bulos ibn az-Za'im, alias Paul din Alep, cel de-al patrulea înalt cleric dintr-o familie arabă de rit creștin melchit. Manuscrisele sale privind călătoria prin Țara Românească și Moldova au fost redactate în „dialectul sirian-arab” vorbit la Alep, cum scrie un prezentator al scrierilor sale, adică în siriacă.

Cea mai faimoasă dintre zecile de biserici și mănăstiri din ținutul Qalamun este mănăstirea-fortăreață de la Saidnaya. Cățărata pe un pinten de munte la aproximativ două mii de metri înălțime, inconjurată de ziduri înalte și masive, ea creează iluzia invincibilității. Așa

cum arată acum, ea este rezultatul refacerilor din secolul al XII-lea și al restaurării, modernizării și reconstrucției din a doua jumătate a secolului trecut. Interioarele au fost modificate, iar biserica este nouă. Ceea ce se păstrează autentic din construcția inițială datând din secolul al VI-lea este foarte puțin și ne semnificativ, Saidnaya dând impresia unei coji de ou care păstrează forma, dar e lipsită de conținut. Cu toate acestea, mănăstirea-fortăreață este loc de pelerinaj pentru creștinii din Siria și Liban, care vin să vadă și să se închine la icoana Sfintei Fecioare cu pruncul Iisus în brațe, pictată, zice-se, de Sf. Evanghelist Luca, patronul spiritual al medicilor și pictorilor. Gena moștenită - Sf. Luca era grec de origine - ar justifică înclinațiile sale artistice. Se spune că Sf. Luca ar mai fi executat și alte icoane cu chipul Fecioarei Maria, iar de e să ne luăm după „Proloagele” de la mănăstirea Neamț, ar mai fi pictat și chipurile Sfinților Apostoli Petru și Pavel, cel din urmă fiindu-i mentor spiritual întru credința cea nouă. Nu pot să spun dacă icoana Născătoarei de Dumnezeu de la Saidnaya este una și aceeași cu icoana *acheiropoietă* - care nu a fost pictată de mâna omenească - sau face parte din grupul altor portrete ale Fecioarei executate de Sf. Evanghelist Luca. Sunt considerate *acheiropoiete*, cu daruri miraculoase, șapte icoane: Fecioara din Lydda, icoana din Edessa, icoana Mântuitorului de la Beirut, altă icoană a lui Hristos - străpunsă, se zice, de un evreu cu sabia și aruncată într-un puț din Hagia Sophia, de la Constantinopol, din care s-a revărsat sânge -, o icoană a lui Iisus - aruncată în mare de către patriarhul Ghermanos, în timpul mișcării iconoclaste din vremea lui Leon al III-lea, care, purtată de valuri, a ajuns taman la gurile Tibrului de unde a fost recuperată de papa Grigore al II-lea și dusă în basilica Sf. Petru din Roma - și icoana Sf. Luca. Ar mai fi de adăugat și o sculptură dedicată Fecioarei, executată de însuși Sf. Petru. Icoana Născătoarei de Dumnezeu cu pruncul Iisus în brațe de la Saidnaya este considerată din rândul celor cu puteri miraculoase, drept care este adăpostită într-o capelă special concepută pentru ea.

De această icoană a Sf. Evanghelist Luca, reprezentând-o pe Sfânta Maria, se leagă legenda înălțării mănăstirii de la Saidnaya. Se spune că, plecat într-o campanie contra perșilor, împăratul Justinian și trupele sale s-au trezit în mijlocul pustiului fără nicio sursă de apă. Cum chestiunea era presantă și nu mai putea fi amânată cu niciun chip, însuși împăratul ar fi pornit în căutarea apei. În rătăcirea lui prin deșert, a luat urma unei câprioare care l-a dus la un izvor. Împătimit vânător și total nerecunoscător față de vietatea care îl salvase, Justinian a luat în cătarea săgeții gingașa ființă. În acel moment, câprioara s-a preschimbat într-o *icoană a Fecioarei* (!) și o voce i-a cerut pe un ton imperativ să înalțe o biserică tocmai în acel loc, lucru pe care împăratul l-a și făcut. Soldatul necioplit ajuns împărat, Justinian, a fost ctitorul multor biserici și mănăstiri dintre care cea mai veche, în funcție până în ziua de azi, este Sf. Ecaterina din munții Sinai, ridicată pe locul în care Dumnezeu i s-a arătat lui Moise sub forma unui rug aprins. Iar cea mai cunoscută este, fără îndoială, catedrala Hagia Sophia/Sfânta Înțelepciune din Constantinopol. În fața construcției încheiate, a desăvârșirii sale arhitecturale, se spune că Justinian ar fi avut un moment de orgoliu. „Solomoane, te-am învins!”, ar fi exclamat împăratul la vederea minunii. Reușitele realizări arhitecturale din vremea lui Justinian sunt datorate unui grup de arhitecți talentați, îndrăzneți și vizionari, numai că în cazul mănăstirii Saidnaya legenda spune că aceștia n-au izbutit să ghicească planul optim. Torturat de gândul nereușitei, lui Justinian i-a apărut în vis pentru a doua oară Fecioara care i-a arătat punct cu punct planul cel bun al construcției după care a și fost înălțată biserica.

Refacerea mănăstirii Saidnaya în secolul al XII-lea a îndepărtat-o mult de planul inițial, iar pierderea rangului de dieceză în secolul al XVII-lea a dus la abandonarea și la treptata ruinare a mănăstirii, mai cu seamă a bisericii care a fost înlocuită în timpul reconstrucției din a doua jumătate a secolului trecut cu una complet nouă. Modernizarea, necesară dar forțată, a modificat total interiorul care nu mai amintește în niciun fel de ctitoria împăratului Justinian. În fine, în 1982, mănăstirea cu hramul Fecioarei de la Saidnaya a fost redeschisă și încredințată unui cin monahal grec-ortodox de călugărițe a căror prezență se simțea în toate: în ordine și curățenie, în blândețea atmosferei și în atenția deosebită acordată vremelnicilor oaspeți care eram. Ceea ce menține faima mănăstirii de la Saidnaya este legenda. Și prezența în capelă a icoanei Sf. Luca. Credința are uneori nevoie de mituri care să lege pământescul de ceresc și omul de divinitate. Nu-i religie care să nu fie întemeiată pe aceste două elemente esențiale. Prin repetarea infinită, legenda devine adevăr neverificabil, dar cu putere absolută. *Credo quia absurdum*.

Călătorul care s-a ostenit să ajungă la Saidnaya e răsplătit de imaginea exterioară, de fortăreață medievală a mănăstirii și vederea panoramică de pe terasa ei superioară ce îngăduie privirii să alerge zeci de kilometri peste peisajul plat din jurul ei, până se pierde absorbită de linia de orizont, confuz amestec între cer și pământ. Este unul dintre puținele locuri din Orientul Apropiat unde vederea nu se poticnește obliterate de masivele calcaroase sterpe și fără vegetație, colorate într-un gri-ocru mort.

După alți vreo douăzeci de kilometri parcurși prin zona muntoasă a ținutului Qalamun, am ajuns la Ma'alula. Micul orașel situat și el la mare altitudine (1600 - 1700 m) este așezat într-un amfiteatru natural în care șirurile urcânde ale caselor de la poala muntelui formează un fel de gradene. În spatele lor, inospitalier, abrupt și arid, de culoarea aceea ocru-cenușie care caracterizează peisajul sărăcăcios ale Orientului Apropiat, se înalță rupturile stâncoase ale muntelui. La intrarea în orașel am fost întâmpinați de un panou pe care scria „Welcome to Ma'alula”, de care un localnic a priponit un măgăruș simpatic ce a apreciat din plin gustul mărului pe care i l-am întins. Urarea de bun venit se adresează zecilor sau poate sutelor de mii de turiști care vizitau anual localitatea devenită, așa cum scria într-un ghid local, „adevăratul star al Qalamunului”. Fosta dieceză supraviețuitoare până în secolul al XVII-lea nu are, în afară de modesta mănăstire Sf. Sergius/Mar Sarkis, de grotele ermiților creștini din apropiere și de un peisaj ce atrage mai mult prin straniețea lui, mare lucru de arătat. De frumusețe în sensul comun, nici pomeneală. Cu toate acestea afluxul turistic era în urmă cu câțiva ani foarte intens. Conform aceluiași ghid local, registrele vizitatorilor ținute de mănăstirea Sf. Sergius de la Ma'alula ar putea ține loc de anuar statistic privind turismul din Siria. În starea de vagă neliniște și insecuritate, atunci când am vizitat Siria, Libanul și Iordania, în 2004, numărul turiștilor era deja drastic diminuat, iar cel al occidentalilor, cu excepția nemților, era nul. Ia, acolo, două autocare cu români, primele care se aventurau pe acest teritoriu veșnic instabil, mulți, foarte mulți ruși și reprezentanți mai aventuroși a încă vreo două-trei țări aflate în raport amiabil sau doar neutru cu Siria, Liban și Iordania. Aceeași interdicție: cine avea pe pașaport viză de Israel n-avea voie să intre în țările arabe. Față de buluceala din marile centre vest-europene, prin numărul mic de turiști s-ar fi zis că era raiul pe pământ. În aparență doar, și numai pentru scurt timp. Șapte ani mai târziu, din primăvara lui 2011 teritoriul s-a transformat într-un adevărat iad peste care se proiectează, deșirată și amenințătoare, figura dictatorului sirian Bashar Al-Assad, siluetele negre, cu

La intrarea în orașel am fost întâmpinați de un panou pe care scria „Welcome to Ma'alula”, de care un localnic a priponit un măgăruș simpatic ce a apreciat din plin gustul mărului pe care i l-am întins. Urarea de bun venit se adresează zecilor sau poate sutelor de mii de turiști care vizitau anual localitatea devenită, așa cum scria într-un ghid local, „adevăratul star al Qalamunului”.

kalaşnicovalele gata oricând să tragă, ale fanaticilor ISIS și ucigașele rachete rusești. Pe atunci, cerul era încă albastru, atmosfera calmă și pacea părea să se reinstaureze pe pământul Orientului Apropiat. Bindecuvântez momentul de nebunie care m-a determinat să fac atunci acea călătorie, astăzi devenită nu doar riscantă, ci imposibilă. Și chiar de s-ar opri demența ce a împins Siria în războiul fratricid, chiar de s-ar face pace, Orientul Apropiat nu va mai fi niciodată același. Cu orașele distruse, cu ruinele mânjite de sânge și udate de lacrimi, cu o populație care fuge înspăimântată de moarte și părăsește țara așa cum n-a făcut-o nici în timpul năvălirilor mongole, e greu de presupus că Siria va mai fi vreodată ce a fost.

Ma'alula își datorează faima în primul rând faptului că este ultimul loc din lume unde se mai vorbește aramaica, limbă în care li s-a adresat locuitorilor săi însuși Iisus și în care au fost redactate Manuscrisele de la Marea Moartă. În mod paradoxal, răspândirea aramaicii se datorează înfrângerii războinicilor arameeni de către asirieni în secolul al VIII-lea î.Hr. și ducerea locuitorilor Țării Aram în robie, de unde limba a fost însușită și de alte populații. În filmul său „Patimile lui Iisus”, actorul și regizorul Mel Gibson, în dorința de a da cât mai multă autenticitate tragediei, a folosit în dialoguri aramaica.

Când după vreo jumătate de oră am descins din autocar, am pătruns în cea mai pașnică atmosferă. Chiar pe marginea străzii principale, la câțiva pași de unde am oprit, un plăcintar vindea niște clătite-lipii orientale preparate în fața cumpărătorului, pe o instalație semisferică convexă - toate ustensilele europene pentru prăjit sunt concave, ca preparatele să plutească în grăsime, dar aici nici pomeneală de așa ceva, peste care turna un scrob presărat cu fel de fel de verdețuri și condimente care dau gustul inedit al preparatelor orientale. Înfașura clătita-lipie cu gesturi iuți și îndemânatică, de prestidigitator, și cu un zâmbet larg o întindea clientului. Gustul? Minunat. De cum m-au zărit, niște băieți de o șchioapă, cu ochi mari și expresivi tipici orientaliilor, s-au ținut după noi. Un ghemotoc de om cu ochii negri ca în picturile copte m-a privit rugător. Cum nu înțelegeam ce-mi cerea puștiul cu ochi de tuș mari cât renglelele, m-am uitat întrebător la plăcintar. Într-o franceză aproximativă, mi-a spus că puștiul vorbește aramaica și dorește să-mi recite ceva în limba asta veche de peste trei mii de ani. Simpatia pentru drăgălașul descendent al arameenilor și curiozitatea de a afla cum sună străvechea limbă m-au făcut să accept. Nefiind lingvist nu pot spune mai nimic despre sonoritatea ei. Mi-a rămas în minte doar un fel de foșnet îndepărtat, cu multe consoane, care rostite de copil se legau într-o onomatopoeie monotonă, dar expresivă. Când am vrut să-l răsplătesc cu niște dinari mărunțiș, m-a refuzat, continuând să mă privească rugător. Am apelat din nou la vânzătorul de clătite: ce dorea de la mine copilul? Până la urmă misterul s-a deslușit: voia un pix! Doar atât? M-am căutat febril prin buzunare și geantă și în loc de un singur pix a primit trei. Privirea încântată a omulețului cu ochi de smoală ce-și dorea un pix ca să aibă cu ce scrie m-a răsplătit sufleteste, chiar dacă după asta am rămas fără niciun instrument cu care să-mi notez câte ceva.

Primul loc vizitat la Ma'alula a fost mănăstirea Sf. Sergius, de rit grec-ortodox. În realitate, ea nu este închinată doar lui, ci și tovarășului său de credință și martiriu, Sf. Bachus (nicio legătură cu zeul antic grec al viei și vinului). Cu greu am putut afla câte ceva despre acești doi sfinți-mucenici. Dictionarul Oxford al sfinților nu-i pomenește, dar, din ferice, figurează în „Proloagele” de la Neamț, sub numele sfinților Mucenici Serghiei/Sergius și Vah/Bachus. Se știe despre ei că erau romani de neam prin naștere și militari de frunte ai lui Maximian, împărat între 306 și 310 și prigonitor al creștinilor împreună cu Dioclețian. După emiterea, în 303, a primului edict ce condamna creștinismul, s-a dezlănțuit prigoana sălbatică împotriva credincioșilor. Furiei imperiale i-au căzut victime și cei doi generali care erau creștini. Refuzul lor de a

jertfi, unii zic lui Jupiter, alții Soarelui, a fost cumplit pedepsit de Maximian: au fost târați pe străzile orașului Milano îmbrăcați în haine femeiești spre a fi de batjocura mulțimii, iar apoi au fost exilați la Antiohia, în Siria, unde au fost crunt bătuți. Sfântului Mucenic Bachus i s-a tras moartea din bătaia aceea, iar Sf. Mucenic Sergius, care a supraviețuit bătăii, i s-a tăiat capul câteva zile mai târziu. Istoria celor doi sfinți mucenici are un epilog românesc. Prin cine știe ce împrejurări, moaștele lor, capetele, au fost aduse la mănăstirea Curtea de Argeș, de unde, mai apoi, au fost mutate la Mitropolia Craiovei.

Mănăstirea Sf. Sergius/Mar Sarkis, situată pe o colină, este o modestă construcție datând din vremea împăratului Constantin cel Mare/sec. IV. Vechimea ei, precum și autenticitatea, o plasează pe cel dintâi loc din ținutul Qalamun. Printr-o intrare foarte joasă se pătrunde în curticica mănăstirii. Aproape de poartă, pe o poliță, stăteau înșirate sticle cu vin din producția mănăstirii, vestit pentru gustul și calitatea sa. Numai teroarea cărării bagajului, atârând deja greu din cauza numeroaselor cărți și ghiduri cumpărate, și ideea că s-ar putea sparge compromițând conținutul... intelectual achiziționat m-a făcut să renunț la ideea de a cumpăra o sticlă de vin. Interiorul bisericii este la fel de modest, singurele avuții fiind câteva icoane, printre care una înfățișând Fecioara cu pruncul, o alta reprezentându-l pe Hristos în slavă și o icoană închinată celor doi Sfinți Mucenici, Sergius și Bachus. Din păcate, toate aceste icoane, pictate de Mihail din Creta, sunt de dată relativ recentă (sec. XVIII-XIX). Ca o curiozitate, în mănăstire sunt păstrate și două icoane poloneze donate de generalul polonez Vladislav Anders, o personalitate militară care a luptat când alături de ruși/sovietici, când împotriva lor, care s-a remarcat în cele din urmă în luptele din Nordul Africii contra lui Rommel și cele din Italia. La sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial, generalul a rămas în Anglia, refuzând să se întoarcă în Polonia unde l-ar fi așteptat judecata lui Stalin. După spusele ghidului, în 1943 generalul ar fi stat scurt timp în mănăstire, ocazie cu care a donat cele două icoane datând din secolul al XVII-lea. Chiar și așa, prea puțin cunoscuți, cei doi sfinți-mucenici, Sergius și Bachus, trebuie să fi însemnat foarte mult pentru creștinii din Siria din moment ce există mai multe mănăstiri ce le sunt dedicate, precum mănăstirea de la Qara - dioceză ca și cea de la Ma'alula -, Sf. Sergius de la Raqqa - aflată nu departe de granița cu Turcia -, sau Sergiopolis - o așezare aflată în apropiere de Raqqa. La Raqqa, creștinii au organizat de timpuriu pelerinaje la locul în care a fost decapitat Sf. Sergius.

Ideea preconcepută cum că Siria ar fi o țară exclusiv musulmană este falsă. Numeroasele referiri la viețile sfinților, mucenicilor și martirilor, puzderia de evenimente, monumente sau personalități, numeroasele biserici risipite pe toată întinderea Siriei, ca și concentrarea creștinilor în districtul Qalamun sunt cele mai bune dovezi ale unei intense vieți creștine în această parte a Orientului Apropiat. Vizitarea Țării Românești și a Moldovei de către Paul din Alep și a lui Macarie al III-lea nu a avut scop turistic, ci de obținere de bani de la domnitorii români cu care să salveze de la islamizare forțată credincioșii din zona Alepului și Antiochiei. Ocupația otomană a fost, din punct de vedere religios, mai tolerantă decât cea arabă - contra unei sume plătite, creștinii își puteau păstra credința. Invazia ISIS, acest stat-fantomă apărut de niciunde, a umplut zona de cadavre. Numai în Siria, din combinația letală dintre armata siriană fidelă lui Bashar Al-Assad și fanaticii Isis, au fost ucise între aprilie 2011 și 1 noiembrie 2015 peste 350 de mii de persoane, din totalul de circa nouă milioane de locuitori. Creștinii au avut cel mai mult de suferit, deși nici populația musulmană n-a fost ocolită. În numele Jihadului sfânt, ISIS s-a datat la execuții de o cruzime de neimaginat, cu împușcări, decapitări și, mai noi, crucificări ale creștinilor, totul în fața populației - copiii n-au fost exceptați de la sângerosul spectacol - și a camerelor de luat vederi. Nici ținutul Qalamun n-a fost ocolit. La Ma'alula, la sfârșitul lunii

august, doi creștini au fost mai întâi crucificați și apoi, încă în viață, au fost decapitați de fanaticii ISIS. Pe pieptul lor era atașată eticheta „eretici”. E doar unul dintre cazurile de bestialitate comise de jihadiști în Qalamun. Îmi e imposibil să-mi imaginez copilul inocent cu ochi de cărbune care își dorea un pix

asistând la execuția nevinovaților creștini. Din păcate, orgia bestialității comise de ISIS și de fideli medicului oftalmolog diplomat Cambridge, ajuns dictator, pare să nu aibă sfârșit. În *Coran* stă scris: „Dacă ai omorât un singur om, ai ucis întreaga omenire”. Oare câți oameni mai trebuie să fie omorâți ca să se stingă nemăsurata sete de sânge a jihadiștilor ISIS? Dar pentru a-l da jos din scaun pe dictatorul sirian? Apocalipsa după ISIS și cea după Bashar Al-Assad e în plină desfășurare, iar Judecata de Apoi se tot amână...

Câțiva dintre noi am asistat la slujba în limba siriacă ce tocmai se ținea la mănăstirea Sf. Sergius, după care ne-am îndreptat spre grottele creștine din apropiere de Ma'alula, acolo unde s-au retras încă de la începuturile creștinismului ermiții. În falia adâncă, prinsă între pereții de stâncă arizi, din loc în loc se vedeau peșterile în care au viețuit, s-au rugat și s-au închinat aceștia. De n-ar fi fost zarva lumii pestrițe a turiștilor, locul pustiu ar fi fost de o muțenie copleșitoare. Ași ai „socializării”, vorbăreți peste măsură, nouă, oamenilor secolului XXI, ne e greu să ne închipuim cum trăiau anahoreții și ermiții izolați, muți și închiși în cochiliile lor de piatră, luptându-se cu patimile, mereu în post și rugăciune, în neconținută căutare a lui Dumnezeu.

La vederea numeroaselor graffiti și a inscripțiilor neghioabe cu care inși total lipsiți de creier și de respect mânăjiseră pereții de stâncă, ceea ce ar fi trebuit să fie o pioasă reculegere s-a transformat în mine în revoltă. Cele mai multe, scrise cu un spray roșu, erau în limba rusă, dar erau câteva și în alte limbi, fapt ce demonstrează fără echivoc globalizarea prostiei. „Secolul XXI va fi religios sau nu va fi deloc”. Pitiaca precizere a scriitorului francez André Malraux lasă loc oricărei interpretări, iar ce se petrece în lumea actuală îi confirmă previziunile. Totul pare anapoda. În locul credinței decente, pioșenia stupidă cu pupături de moaște, frecat de icoane și cruci imense etalate invers proporțional cu smerenia pe decolteuri generos siliconate; în locul respectului pentru cele sfinte, batjocură și insulte la adresa divinității; în loc de iubire între semeni, în numele lui Dumnezeu, ură și dezbinare, certuri, încăierări și omoruri la nivel individual, iar la nivel planetar războaie. *Homo homini lupus*. Mai poate, oare, fi exorcizat răul care a cuprins lumea? Se spune că arătându-se în mijlocul oamenilor, Sf. Ioan Gură de Aur nu spunea nimic altceva decât: „Iubiți-vă! Iubiți-vă! Iubiți-vă!” Intrigat de repetitivitatea acestei expresii, sfântul a fost întrebat de ce nu spune și altceva. La care el a replicat că acesta este esențialul, că Dumnezeu însuși nu este decât iubire.

După cele văzute în grotlele de la Ma'alula, m-am întristat profund. Unde era Dumnezeu când grafomanii cei neghiobi maculau cu mazăgălele lor unul din întâiele locuri în care a fost proslăvit de creștini? De o eternitate, Cel-de-Sus tace, dar putem noi înțelege judecata Lui? Implacabil însă, va exista o Judecată de Apoi.

Ideea preconcepută cum că Siria ar fi o țară exclusiv musulmană este falsă. Numeroasele referiri la viețile sfinților, mucenicilor și martirilor, la puzderia de evenimente, monumente sau personalități, la numeroasele biserici risipite pe toată întinderea Siriei, ca și concentrarea creștinilor în districtul Qalamun sunt cele mai bune dovezi ale unei intense vieți religioase în această parte a Orientului Apropiat.

hoinar

Știri de la Centrul Cultural Pitești

■ „Povestea foi de aramă”. Este titlul volumului de proză lansat de scriitorul Vasile Dorin Ghilencea, în Sala „Ars Nova”, de la Casa Cărții. Evenimentul editorial, organizat de Centrul Cultural Pitești și Liga Scriitorilor

Ziua Bastonului Alb

din România și de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeș a reunit oameni de cultură argeșeni, printre care s-a aflat și Gheorghe Mitroiu, scriitor muscelean, stabilit la Cluj, prieten al autorului. Vasile Dorin Ghilencea s-a născut în comuna Pietroșani din județul Argeș, este președintele Ligii Scriitorilor din România și de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeș, fondator și director al revistei de cultură „Carpatica”. Noua sa carte, „Povestea foi de aramă” este dedicată unor personalități culturale stabilite în Câmpulung Muscel și anume cuplul Thurry Ștefan și Mioara Mazilu, actori care au făcut din pasiunea pentru metaloplastie, adevărate opere de artă.

Lansare
Drumul dinozaurului

“TRIVALE FEST”

■ Centrul Cultural Pitești a găzduit în Complexul Expozițional „Casa Cărții” a patra ediție a Mișcării culturale „Poarta către Tine”. Evenimentul, desfășurat sub deviza „Descoperă arta” este inițiat și coordonat de promotorul cultural Sabina Laiber, poetă originară din Pitești și stabilită la București. Manifestarea a cuprins o expoziție de artă plastică, la care au participat cu lucrări creatori de cultură și meșteșugari din Regiunea Muntenia, prelegeri pe teme de psihoterapie, kinetoterapie, lansări de carte, demonstrații de arte marțiale și recitaluri de muzică folk.

■ Centrul Cultural Pitești a organizat în Sala „Ars Nova” o lectură-spectacol din cel mai recent volum de proză al profesorului-scriitor Marin Ioniță și intitulat „Drumul dinozaurului”. Evenimentul literar a fost susținut de poeta Allora Albușescu, artistul Robert Chelmuș, directorul Filarmonicii Pitești, scriitorul Jean Dumitrașcu, artistul plastic Constantin Samoilă și actorul Puiu Mărgescu. Autorul i-a completat pe invitații săi cu o serie de comentarii pe marginea personajelor și faptelor prezentate în carte. Originar din orașul Găești, județul Dâmbovița, Marin Ioniță este membru al Uniunii Scriitorilor din România Filiala Pitești și a publicat până acum peste 20 de volume de proză.

■ Centrul Cultural Pitești și Liga Scriitorilor din România și de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeș au organizat lansarea volumului de versuri cu titlul „Inima de ametist”, semnată de medicul poet Adrian Mitroi. Originar din Pitești, autorul este membru al Ligii Scriitorilor din România și de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeș și a debutat editorial cu volumul de versuri „Călător pe drumul vieții”. Noul eveniment editorial a cuprins prelegeri pe marginea creației literare a lui Adrian Mitroi, precum și o lectură din cartea de poezie „Inima de ametist”, susținute de redactorul-șef al revistei-document „Restituiri”, Marius Chiva, poeta Daniela Voiculescu, studenta Liliana Jugănar, istoricul Marin Toma, redactorul-șef al Revistei „Carpatica”, ing. Nicolae Cosmescu, artistul plastic Constantin Samoilă, dr.ing. Adina Perianu, promotor cultural și Cristina Mitroi, soția autorului. Adrian Mitroi a vorbit la rândul său direct, ușor ironic, cu tentă umoristică, dar încărcat de o vibrație și sensibilitate specială. Atmosfera a fost animată și de o parte din membrii Grupului Vocal „Armonia”, care sub îndrumarea col. (rtr) Nicolae Perniu au susținut un călduros recital muzical.

■ Centrul Cultural Pitești și Inspectoratul Școlar Județean Argeș au organizat o nouă întâlnire literară, din seria manifestărilor lunare, sub genericul „Printre Cărțile Oamenilor de Cultură Argeșeni”, avându-l invitat pe medicul-poet Ovidiu Stancu. Originar din județul Olt, Ovidiu Stancu locuiește din fragedă copilărie în municipiul Pitești și este de profesie medic de familie. Este membru al Ligii Scriitorilor din România și de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeș și a publicat până în prezent trei volume de versuri. Evenimentul de la Centrul Cultural Pitești a cuprins un laudatio susținut de redactorul-șef al Revistei-document Restituiri, istoricul Marius Chiva și o lectură publică din cărțile semnate de Ovidiu Stancu, susținută de eleve de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu, Colegiul Tehnic Dimitrie Dima, Colegiul Național I.C.Brătianu și de studenta Liliana Jugănar, de la Facultatea de Litere din cadrul Universității Pitești. Consumatori și creatori de cultură prezenți la întâlnirea literară au vorbit despre modul în care-l percep pe medicul, prietenul și omul de cultură Ovidiu Stancu. Invitatul special a susținut la rândul său o călduroasă prelegere despre dezvoltarea personală prin scris, citit și creativitate.

■ Centrul Cultural Pitești și Asociația Nevăzătorilor din România Filiala Argeș au organizat în Sala „Ars Nova” de la Casa Cărții, o manifestare de suflet, dedicată Zilei Bastonului Alb. Evenimentul a cuprins o prelegere susținută de președintele Asociației Nevăzătorilor din România Filiala Argeș, Gabriela Martin și un program artistic, oferit de talentatul Alex Pârnu, membru al asociației și de Ansamblul Folcloric „Crizantema”, constituit din nevăzători cu aptitudini în domeniul folclorului. Publicul format din nevăzători, elevi și cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu și Colegiul Tehnic Dimitrie Dima s-a delectat

preț de mai bine de un ceas, cu melodii interpretate cu emoție și dăruire de inimoșii artiști.

■ Cenaclul „Armonii Carpatine” devine tot mai atractiv pentru creatorii și consumatorii de cultură deopotrivă. Organizată de Centrul Cultural Pitești, Liga Scriitorilor din România și de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeș și Grupul Vocal „Armonia”, manifestarea a împlinit un an de la înființare. Evenimentul aniversar a fost sărbătorit în cadrul unei ediții speciale, desfășurată în Sala „Ars Nova” de la Casa Cărții, în fața unui public numeros, format din elevi, cadre didactice de la Colegiul Economic Maria Teiuleanu, Colegiul Național Zinca Golescu și oameni de cultură argeșeni. Cenaclul „Armonii Carpatine” din luna octombrie 2015 a cuprins o lectură publică din creațiile proprii, susținută de membri și invitați speciali ai Ligii Scriitorilor din România și de Expresie Română de Pretutindeni Filiala Argeș, precum și un recital muzical, oferit de membrii Grupului Vocal „Armonia”, coordonat de col.(rtr) Nicolae Perniu. Manifestarea a fost coordonată și moderată de redactorul-șef al revistei Carpatice, scriitorul Nicolae Cosmescu.

■ Proiectul cultural-educativ sub genericul „Recenzii” a continuat în luna octombrie 2015 cu prezentarea creației literare a poetei Ana Blandiana. Coordonatoarea acțiunii, poeta Denisa Popescu a făcut o fermecătoare incursiune în lumea cărților semnate de Ana Blandiana, din care a citit câteva poeme reprezentative. Publicul format din elevi și cadre didactice de la Colegiul Tehnic Armand Călinescu a participat activ la manifestare. Proiectul „Recenzii” este organizat de Centrul Cultural Pitești în scopul orientării tinerilor către operele celor mai importanți autori contemporani.

■ Primăria Municipiului Pitești, prin Centrul Cultural Pitești a organizat la Casa Cărții o nouă ediție a Conferințelor Municipiului Pitești, avându-l invitat pe scriitorul și academicianul D.R. Popescu. Redactorul-șef al Revistei Argeș, scriitorul Dumitru Augustin Doman, a vorbit despre personalitatea și bogata activitate literară a distinsului invitat, originar din județul Bihor. D.R. Popescu a susținut în fața unui public numeros și avizat o prelegere cu tema „Despre cuvinte” și a răspuns întrebărilor celor interesați.

■ Primăria Municipiului Pitești, Consiliul Local, prin Centrul Cultural Pitești au organizat marți, 27 octombrie, la Teatrul Alexandru Davila, Festivalul Național de Muzică Folk „TRIVALE FEST”. Manifestarea, aflată la prima ediție are ca obiective revigorarea muzicii folk, descoperirea și promovarea de noi talente ale genului. Evenimentul a cuprins un concurs de interpretare, pentru două categorii de vârstă: între 10 și 16 ani și peste 16 ani. La preselecția desfășurată pe baza înregistrărilor audio s-au înscris 25 de candidați, dintre care doar 12 au rămas în competiție. După concurs a urmat un recital extraordinar, susținut de renumitul folkist Mircea Baniciu. Emoțiile au atins cote maxime la decernarea premiilor. Juriul prezidat de îndrăgitul folkist Ducu Bertzi și format din cantautorul Tiberiu Hărăguș, directorul artistic al festivalului, profesoara de flaut Cristina Dumitrescu, instrumentist în cadrul Filarmonicii Pitești, profesorul de canto Valentin Grigorescu și directorul Teatrului Alexandru Davila, Sevastian Tudor a avut greua misiune de a-i alege pe câștigători. Festivalul Național de Muzică Folk „TRIVALE FEST” s-a încheiat cu alte recitaluri extraordinare, susținute de Tiberiu Hărăguș, Grupul Folk P620 și Ducu Bertzi.

CARMEN ELENA SALUB

„În urechea timpului” de Ioan Baba

Remacabilul volum de „distihuri paradoxiste”, ce poartă titlul-metaforă „În urechea timpului”, de Ioan Baba, unul dintre cei mai importanți poeți contemporani de limbă română din Serbia, a apărut nu cu mult timp în urmă, în ediție bilingvă, română și engleză, la prestigioasa Editură *Libertatea* din Panciova, cu sprijinul Secretariatului Provincial pentru Cultură și Informare Publică din Voivodina. Textul actualului volum a mai fost publicat, de altfel, „integral și mai întâi”, după precizarea eminentului, eruditului său prefațator, prof. dr. Ion Pachia-Tatomirescu, în „Anuarul de martie” (Timișoara), în 2009, apoi, în versiunea „revăzută” a întregului volum a fost inclus în sumarul generos al „vestit-masivei lucrări „Caietele/ Cahiers/ Notebooks „Tristan Tzara” – „International Publication of Contemporary Avangarde Studies”, tomul din anul 2010.

Excelenta versiune în limba engleză a volumului „În urechea timpului” de Ioan Baba datează din anul 2003, i se datorează poetei-anglicist, Gabriela Pachia și a fost însoțită de o extrem de semnificativă și relevantă notă biobibliografică: „Meridianul Novi Sad al poeziei europene: Poetul, jurnalistul, publicistul, lexicograful, traducătorul și editorul Ioan Baba”.

Volumul recenzat de noi beneficiază de un substanțial, pertinent „ARGUMENT” (- prefață n.n.) cu titlul „Ioan Baba ori meridianul - Novi Sad al poeziei valah-europene”, semnat de prof. dr. Ion Pachia-Tatomirescu, text critic scris cu aplicație și pătrunzătoare, strălucită forță analitică, având structura și valoarea unui veritabil studiu monografic sintetic, concentrat, ce încorporează în paginile sale bogate, aproape exhaustive date/ informații biobibliografice și analizează, în ordine cronologică, toate volumele de versuri scrise și tipărite până acum de Ioan Baba.

Distinsul prefațator al volumului, mare, fără egal cunoscător al istoriei și esteticii haiku-ului nipon, cea mai scurtă formă fixă de poezie/ (micro)poem din istoria literaturii universale”, scrie, între altele, despre „distihurile paradoxiste” ale lui Ioan Baba că i-au prilejuit

autorului „certe realizări estetice”, autorul lor fiind din plin înzestrat, ca „artist al cuvântului”, pentru a deveni un „autentic-virtuos ... caligraf al celei mai scurte forme fixe de poezie” și ne oferă, apoi, o inteligentă și subtilă sinteză „conținutistă” a „ distihurilor paradoxiste”, îmbinându-le, integral citate, într-un singur enunț amplu, cursiv, coerent ideatic, ce amintește de tehnica integratoare de proverbe născocită de Anton Pan, în celebra sa carte de substanță paremiologică „Povestea vorbii”: „Eroul liric/ epic din distihurile paradoxiste ale lui Ioan Baba „caută viitorul, vânzând anii pe amintiri”, „nu strică ipoteza frumoasă cu o faptă urâtă” – ceea ce-i laudabil și în ultimă instanță estetică – ori constată că „după ce și-a pierdut încrederea, nu mai are ce să piardă”, că «La boul fără minte,/ Prosta e în frunte», că «Nu se scrie violent,/ Ci cu îndurare ...», că «Alergi, apropiindu-te/ De ființa care s-a îndepărtat», că are «Încredere/ În neîncredere», fiind totodată „cu plecăciune salutat [de] cei din comisia de epurări”, pentru că «Vrea să știe/ Ce nu trebuie să știe ...», pentru că «Treză țace, dar nu-i mut,/ [și de-i] Beat, vorbește [de] parcă-i surd», pentru că «Pesimistul susține că nu se poate mai prost/ [și] Optimistul îl convinge că se poate», pentru că «Oamenii seucid din necunoaștere./ La porunca ălor de se cunosc», pentru că „nu vede la întuneric [și-și] pune ochelarii”, pentru că «După ce decolează,/ Nu se pricepe să aterizeze» și pentru că „a umple golul, toarnă din gol”, etc”.

„Distihurile paradoxiste” ale lui Ioan Baba ne conving cu forța evidenței că poetul are, într-adevăr, o veritabilă, structurală vocație a esențelor și a expresiei concise, epigramatice, a lapidarității și austerității și strălucirii gnomice, sapiențiale, de factură aforistică, apoftegmatice.

Propensiunea accentuată, obstinată pentru laconismul de ideogramă al discursului liric, orientarea statornică, programatică, de descoperire și punere în valoare a celor mai adecvate tehnici, formule și mijloace de expresie esențializată, eliptică, apropiie „distihurile paradoxiste”, cum insistă să ne

convingă prefațatorul volumului, și de statutul estetic al haiku-ului nipon, nu atât prin „dimensiunile reduse” și număr de silabe, cât prin rafinamentul stilistic, prin inventivitatea și subtilitatea unor frecvente flexiuni semantice, prin elevatele virtuți/ valențe reflexive, de profunzime și o capacitate sugestivă, revelatoare, aparte, prin nenumăratele elemente definitorii, lesne detectabile/ recognoscibile, ale artei haiku-ului, întâlnite și în distihurile lui Ioan Baba.

Această însumare programatică de implicații de ordin estetic este servită adecvat, cu o sobră, austeră expresivitate, de o tehnică surprinzător de productivă a instantaneelor, a prim-planurilor, a stop-cadrurilor, a fragmentarului și, mai ales, a decupajelor unor imagini, gesturi și fapte de viață de o părelnică banalitate, dar cărora talentul viguros, intuiția de finețe și inteligența artistică vie, speculativă le conferă, în registru simbolic și parabolic, plurale semnificații nebanuite, inedite, de o pregnantă originalitate, pentru că, în mod indubitabil, poetul Ioan Baba are „darul revelației gnoseologice” cum ar zice cunoscutul și apreciatul critic literar Paul Aretzu. În această dimensiune de ordinul expresiei poetice se înscriu și frecvențele apeluri la virtuțile expresive ale paradoxului, ale contrastelor, ale polisemiei unor cuvinte, ale unor jocuri inteligente, subtile și sugestive de cuvinte, ale unui ludic grav, de sorginte existențialistă, ale (auto)ironiei, ale unei evidente, veritabile tehnici de factură silogistică, ale unor procedee proprii esteticii literaturii absurdului, ale registrului parodic etc. După câte se poate lesne sesiza, câteva dintre tehnicile și modalitățile de expresie semnalate de noi (ludicul, parodicul, deconstruirea discursului liric, (auto)ironia, fragmentarul, accente existențialiste etc.) sunt proprii esteticii „minimaliste” a poeziei postmoderniste, sub al cărei semn amplu integrator „distihurile paradoxiste” ale remarcabilului poet român din Serbia, Ioan Baba, pot fi plasate cu justețe și argumente de substanță elocvente.

„Distihurile paradoxiste” ale lui Ioan Baba ne conving cu forța evidenței că poetul are, într-adevăr, o veritabilă, structurală vocație a esențelor și a expresiei concise, epigramatice, a lapidarității și austerității și strălucirii gnomice, sapiențiale, de factură aforistică, apoftegmatice.

Florian Silișteanu

Din cana cu păsări

Însoțitorul de soartă

Prima distanță pe care sufletul a cunoscut-o a fost atunci când Pilat s-a spălat pe mâini. Distanța este aer, pâine și pasăre. De aceea, bine ar fi să lămurim lucrurile de la început. A fi măsurat înseamnă a fi neam cu veșnicia. Să lăsăm rudelor noastre gardul și vedenia. Cum spuneam, prima distanța a lumii a fost spălarea pe mâini a lui Pilat. Dacă nu s-ar fi întâmplat așa, Iisus ar fi rămas și astăzi necunoscut.

Ce este distanța? Putem spune ...mărul mușcat. De aici și setea. În lirica universală care dă în fereastra limbii române, prima distanță a fost cea pe care Mihai Eminescu a numit-o în *La steaua*. „La steaua care a răsărit, e o cale atât de lungă , că mii de ani i-au trebuit, luminii să ajunga.”

Omul este rotitor. Vom vedea în oglinda zilei că distanța din poezia lui Eminescu, haina

frumoasă, bine croită are totuși doar înțelesul primar. Epoca modernă, civilizația avea să descopere mai târziu puterea exemplară a măsuratului, a DISTANȚEI : precisă, atât de precisă!

Era clar că din punctul A și până spre punctul B găseam loc paralelei.

Nu același lucru însă în distanța lepădării de sine. Spălarea pe mâini a lui Pilat este de fapt clopotul lumii creștine. Iată, că Dumnezeu avea sa ne îmbrace frumos într-o uniformă simplă, atât de simplă, încât la reverul fiecaruia dintre noi a pus câte un psalm. Se dă startul unei curse pe viață și pe moarte: încep să înflorească în conștiință, atitudinea și demnitatea. Azi așa, mâine așa, distanța s-a răspândit și a creat la rândul ei distanțe. De pildă, am putea spune că dintre toate distanțele lui Dumnezeu cea mai

frumoasă este femeia. Distanța te aduce acasă. Nimic mai înalt decât gândul lui Dumnezeu de a ne-o înfățișa pe Maica Domnului. Când umbra târziului iscodește prin oameni, nici o piatră nu mai rămâne neclintită. Păcatul! Păcatul este o altă distanță la care se închină neputința. Această alergare de semne poate aduce dovezi. Fără să ne dăm seama, am mai potrivit încă o distanță: Dovada! Dovada este și ea, până la urmă urmă lăsată de spălarea pe mâini a lui Pilat. Dacă ar fi să putem măsura târziului o dimensiune, am trăi în lumi paralele. E ca și când lumina din dumneata se tot dă cu capul de tavan. Te vede cum îți întinzi spaima care te îmbracă.

Ce este distanța? Însoțitorul de soartă al omului rotitor!

1 noiembrie, 2015

Nota redacției: O revistă are, în mod logic, un program estetic propriu. În schimb tendința scriitorilor actuali – incitați de tehnica ultramodernă – este să trimită același text la cât mai multe publicații. Ceea ce nivelează peisajul revuistic până la omogenizarea totală. De aceea, îi anunțăm pe colaboratorii noștri că **Arges** nu publică decât texte originale, care nu au apărut inițial în volume, reviste etc., iar textele nu le primește decât în format electronic, cu diacritice.

Număr ilustrat cu imagini din Maaloula (Iordania).

Revista **ARGES** poate fi procurată și prin comandă directă la sediu, cu plata ramburs, cheltuielile de expediție fiind suportate de către expeditor.

IMPORTANT! Vă puteți abona pentru anul 2013, costul abonamentului fiind de 22 lei/an. Plata se face prin mandat poștal pe numele CRISTINA LINTESCU, Centrul Cultural Pitești, Casa Cărții, Pitești, O.P. 1, cod 110013. Tel.: 0248/219976, 216348, fax: 210068.

e-mail: revista_arges@yahoo.com.

Revista de cultură **Arges** poate fi procurată în București de la librăria Muzeului Literaturii Române.

ARGES

- Revistă lunară de cultură
- Apare sub egida Consiliului Local, a Primăriei Pitești și a Uniunii Scriitorilor din România
- Editată de Centrul Cultural Pitești
- Membră ARIEL

Senior editor:
CALINIC,
Arhiepiscop al Argeșului și Muscelului
Redactor-șef: **DUMITRU AUGUSTIN DOMAN**
(augustindoman@yahoo.com,
http://www.blogdoman.blogspot.com)

Consilieri editoriali:
NICOLAE OPREA, MARIN IONIȚĂ
Secretar de redacție: **SIMONA FUSARU**
(s_fusaru@yahoo.com,
http://www.fusaru.blogspot.com).

Redactori: **MARIANA ȘENILĂ-VASILIU,**
MIRCEA BÂRSILĂ, AUREL SIBICEANU

Redacția: Pitești,
Casa Cărții,
Centrul Cultural Pitești;
http:
www.centrul-cultural-pitești.ro; **e-mail:**
revista_arges@yahoo.com
tel.: 0248/216348, 219976
fax: 210068

ISSN: 1221-2350

Tiparul executat la SC Argeșul liber SA

ARG PRESS

Fiecare autor care semnează în revista **ARGES** răspunde moral și juridic de conținutul afirmațiilor sale. Textele și fotografiile aduse în redacție nu se înapoiază.

litere